

BIBLIOGRAFIE

Brochures

1887

1. H. de Cock, *De Christelijke Gereformeerde Kerk en de Nederduitsche Gereformeerde Kerken (doleerenden) in hunne overeenstemming en in hun verschil*. Groningen: G.J. Reits, 1887; 28 p.

Hel. de Cock (1824-1894) was van 1854 tot aan zijn dood als docent verbonden aan de Theologische School te Kampen. In deze brochure geeft hij een beoordeling van de doleantie. 'Ik had, toen ik mij tot schrijven zette, geen ander doel dan om onze gemeentelieden en de ambtsdragers in de gemeente in te lichten en ook hen die in deze dagen het Synodale juk afwerpen.' (p. 26). Hij begint met de veronderstelling dat, ondanks de eenheid in de belijdenis en kerkregering, de vereniging van alle gereformeerden 'vooreerst nog wel tot de vrome wenschen zal blijven behoorren'. Hij behandelt het vraagstuk 'ware en valse kerk', in reactie op wat A. Kuiper in zijn *Tractaat van de Reformatie der kerken* (1883) beweerde over en tegen de Afscheiding. Het *Tractaat* ziet hij als het plan dat in 1886 nauwkeurig is uitgevoerd. Naar aanleiding van de overgang van jhr. mr P.J. Elout van Soeterwoude naar de afgescheidenen (p. 4-7), en Kuipers ontwijkende reactie daarop, gaat De Cock na of de redenering die het *Tractaat* volgt ook opgaat voor individuele kerkleden.

Volgens Kuiper is afscheiding van de plaatselijke kerk niet nodig en is het voldoende als gemeenten zich van het hiërarchische kerkverband losmaken, terwijl in 1834 juist de gelovigen het kerkgenootschap verlieten, net als Elout dit recentelijk deed. Hier ligt het belangrijkste verschil volgens De Cock. Vereniging is dus alleen mogelijk als de afgescheidenen terugkeren tot de gezuiverde Nederlandse Hervormde Kerk of als de dolerenden zich van de synodale kerken afscheiden. Dit laatste is feitelijk al gebeurd: dolerenden zijn geschrapte hervormden, wat men ook beweert. Zij zijn geen dolerenden in 17e eeuwse zin, want die hadden de kerk aan hun kant en onttrokken zich slechts aan tijdelijke indringers, in afwachting van de volgende synode. Thans echter beschermt de synode de dwaalleraars en is het de kerk zelf die vervolgt. In die valse kerk zitten nog wel levende leden van Christus, zoals men die ook in de Roomse Kerk kan vinden. Maar dat is de vraag niet. Van belang is de vraag, of die leden en gemeenten wel daar zitten waar ze behoren, of zij zich moeten afscheiden van hen, die niet van de kerk zijn. De leden bijvoorbeeld van de